

MINISTERUL EDUCAȚIEI

LEBRIS

We know
books

LITERA

Florentina Chifu

Educație muzicală

Manual pentru clasa a VII-a

STRUCTURA MANUALULUI	4	COLINDA DE PAȘTE	53
IMNUL DE STAT AL ROMÂNIEI – <i>DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE!</i>	6	CĂLUȘUL	54
COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE	6	CÂNTECE LEGATE DE EVENIMENTE DIN VIAȚA OMULUI	55
RECAPITULAREA NOȚIUNILOR DIN CLASA A VI-A	7	REPERTORIUL NUȚIAL	55
EVALUARE INIȚIALĂ	8	REPERTORIUL FUNEBRU	57
UNITATEA 1. CÂNT VOCAL ȘI INSTRUMENTAL	9	GENURI ALE FOLCLORULUI NEOCAZIONAL	58
DEPRINDERI SPECIFICE DE CÂNT VOCAL: RESPIRAȚIE, EMISIE VOCALĂ, DICȚIE, CONTROLUL INTONAȚIEI, FRAZARE	10	CÂNTECUL DE LEAGĂN	59
GESTURI DIRIJORALE: TACTAREA MĂSURILOR, PREGĂTIREA INTRĂRII, ÎNCHIDERI DE FRAZĂ, DIFERENȚE DINAMICE, DIFERENȚE AGOGICE	13	CÂNTECUL PROPRIU-ZIS	60
ELEMENTE DE TEHNICĂ INSTRUMENTALĂ: EMISIE, INTONAȚIE, DIFERENȚIERI TIMBRALE ȘI DINAMICE	15	DOINA	62
RECAPITULARE	17	PROIECT • O POVESTE MUZICALĂ DIN BENZI DESENATE	64
EVALUARE	18	BALADA	65
UNITATEA 2. SUNETUL. PROPRIETĂȚILE SUNETULUI	19	CÂNTECUL DE JOC	66
SUNETUL CA FENOMEN FIZIC	20	RECAPITULARE	68
SUNETUL CA FENOMEN FIZIOLOGIC. PROPRIETĂȚILE SUNETULUI	21	PORTOFOLIU • GEORGE ENESCU	69
SUNETUL CA FENOMEN MUZICAL	22	EVALUARE	70
ÎNĂLȚIMEA SUNETULUI	24	UNITATEA 5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A DISCURSULUI MUZICAL ȘI FORME MUZICALE	71
INTENSITATEA SUNETULUI	25	REPETIȚIA, SECVENȚA	72
CERCETARE • POLUAREA FONICĂ	27	CONTRASTUL	74
TIMBRUL	28	VARIAȚIA DISCURSULUI	75
PROIECT • CORUL CLASEI NOASTRE	29	STRUCTURA UNEI LUCRĂRI MUZICALE	76
RECAPITULARE	30	FORMA DE RONDO	78
EVALUARE	32	RECAPITULARE	79
UNITATEA 3. ALTERAȚII, CROMATISME, CONSONANȚĂ-DISONANȚĂ	33	EVALUARE	80
ALTERAȚIILE	34	UNITATEA 6. EVOLUȚIA UNOR GENURI MUZICALE	81
CROMATISME ÎN TONALITATE	36	RAPSODIA	82
STABILITATEA INTERVALELOR	39	OPERA	83
CALITATEA INTERVALELOR	40	ELEMENTE SINCRETICE ÎN GENUL OPEREI	84
CONSONANȚA ȘI DISONANȚA INTERVALELOR	41	OPERA PRECLASICĂ	85
RECAPITULARE	44	OPERA CLASICĂ	87
EVALUARE	46	OPERA ROMANTICĂ. OPERA FRANCEZĂ	89
UNITATEA 4. ELEMENTE DE FOLCLOR	47	OPERA ITALIANĂ	90
GENURI ALE FOLCLORULUI OCAZIONAL	48	OPERA GERMANĂ	91
OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE IARNĂ	48	OPERA ROMÂNEASCĂ	92
OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE PRIMĂVARĂ ȘI DE VARĂ	51	RECAPITULARE	93
COLINDA DE FLORII	52	EVALUARE	94
		RECAPITULARE FINALĂ	95
		EVALUARE FINALĂ	96

DEPRINDERI SPECIFICE DE CÂNT VOCAL: RESPIRAȚIE, EMISIE VOCALĂ, DICȚIE, CONTROLUL INTONAȚIEI, FRAZARE

Exercițiile de încălzire a vocii au rolul de a pregăti și de a încălzi corzile vocale pentru a avea o intonație corectă și o emisie frumoasă și îngrijită. Exercițiile de respirație se bazează pe inspirație profundă și pe expirare lentă pentru a susține frazele discursului muzical.

În timpul cântării se recomandă inspirația în următoarele momente ale frazei muzicale:

- după terminarea frazelor;
- înaintea frazei finale;
- pe pauze sau cezuri*.

Amintește-ți!

Răspunde la întrebările de mai jos:

- De ce este necesar să stai cu spatele drept în timp ce cânti?
- De ce trebuie să ții gura larg deschisă și rotundă?
- Cum trebuie să respiri în timpul cântării?
- De ce trebuie să îți încălzești vocea înainte de a cânta?

Exersează!

- Inspiră numărând până la 5, reține aerul numărând din nou până la 5, expiră tot în cinci timpi emițând în același timp un „s” încet și relaxează până la trei. Repetă exercițiul numărând până la 8 pe expirație.
- Inspiră și reține aerul spunând un „s” prelungit mai întâi încet, apoi tare; observă că trebuie mai multă susținere pentru sunetul tare decât pentru cel încet. Repetă secvența încet-tare, spunând de data aceasta „uan, uan”.
- Intonează pe o singură respirație următoarele exerciții de încălzire a vocii.

Ma me mi mo mu
Da de di do du
Na

- Exersează respirația, deschiderea corectă a gurii și dicția pe această vocaliză.

Ma, me, mi, mo, ma, me, mi, mo, mu
Ta, te, ti, to, ta, te, ti, te, tu
La la la la la
Bo bo bo bo

- Inspiră fără să ridici umerii și emite sunetul curat. Caută ca sunetul să fie îngrijit, suplu și catifelat, astfel încât să vibreze cavitatea bucală.

Na na na na na
La la la
Bo bo bo

* **cezură** – Pauză de respirație între fraze sau între două secțiuni înrudite ale unei piese muzicale (*).

Pentru a-ți controla intonația, instalează-ți pe telefonul mobil un soft gratuit pentru a accesa claviatura unui pian virtual.

Intonează mai întâi vocal, verifică intonația folosind pianul sau cântă împreună voce-pian. Când ai dobândit siguranță cântă singur/singură. Când nu ești sigur(ă) de intonație, oprește-te și verifică pe mobil. Același lucru

îl poți face cu un solfegiu, pentru a-l intona corect. Poți verifica intonația cântând la un instrument cu claviatură.

Exemplu:

În muzică, datorită duratei valorilor, a coroanelor (∩), silabele se îndepărtează una de alta și cuvintele nu se mai pot distinge. Interpretarea unei piese în tempo foarte rapid îngreunează foarte mult dicția. De aceea, este necesar ca pronunția să fie mai accentuată decât în vorbirea curentă, mai ales în rostirea consoanelor.

Pronunțarea corectă și inteligibilă poartă numele de **dicție**.

Exersează!

- ▶ Intonează cântecul de mai jos fiind atent/atență la frazare. Pauzele îți oferă prilejul de a respira între frazele muzicale.

Valurile DunăriiVersuri: Aurel Felea
Tempo di valse

Muzica: Iosif Ivanovici

O bar - că pe va - luri plu - teș -
nu - nu e vîn - tul, nici Du -
- țe u - șor Dar ci - ne in - gă -
- nă - rea nu-i E doar - lo - pă - ta -
- nă un cân - tec de dor. O lui.
- rul și cân - te - cul

Reține!

Cântarea în cor emoționează ascultătorii dacă se realizează omogenizarea vocilor. Pentru a obține acest lucru trebuie:

- ▶ să îți asculți colegii în timp ce cântă, având grijă să nu ieși în evidență;
- ▶ să însperi odată cu colegii la semnul de respirație (?) și să închizi odată cu ei silaba finală a fiecărui fragment muzical în parte, adică să ai o bună frazare;
- ▶ să respecti regulile de emisie a sunetului;
- ▶ să pronunți clar și apăsat fiecare consoană pentru o dicție corectă;
- ▶ să respecti indicațiile de mișcare (tempo) și de nuanțe (intensitatea sunetelor) ale dirijorului.

Audiază!

- ▶ Ascultă piesa *Vocalize* de compozitorul rus Serghei Rahmaninov. Scrisă pentru voce înaltă (sopran sau tenor), piesa nu are cuvinte, este cântată folosind o singură vocală, la alegerea cântărețului.
- ▶ Ascultă piesa și urmărește cum susține soprana frazele muzicale mai lungi și cum realizează crescendo pe sunetele acute. Scrie pe caiet impresiile tale despre piesă și dacă ți se pare potrivit titlul acestei piese. Motivează răspunsul tău.

a. Folosește o curea pentru a învăța să inspire corect în timp ce cânti. Fixează cureaua lejer, în jurul cutiei toracice, fără a o lega strâns.

În momentul în care inspire corect, cureaua va deveni fixă, nu va mai fi lejeră. Expiră și vei vedea cum cureaua se slăbește din nou.

Repetă exercițiul și întonează pe expirație sunetul „s” prelungit până numeri la 5. Repetă exercițiul mărin, de fiecare dată, durata sunetului.

b. Ai nevoie de un borcan umplut pe jumătate cu apă și de un pai. Introdu paiul în borcanul cu apă și suflă pentru a produce bule. Apoi suflă din nou, emițând în același timp sunete diferite sau o vocaliză.

Acest exercițiu de respirație cu buzele strânse contribuie la oxigenarea plămânilor, are rolul de a relaxa corzile vocale și de a crește rezistența la efortul vocal.

Creațiile mele

Încearcă să redai ciripitul păsărilor folosind silabele și sunetele care ți se par sugestive. Folosește același număr de silabe utilizat în cântec pentru triluri. Întonează cântecul cu ciripitul creat de tine.

Împărțiți-vă în două grupe și cântați în canon următoarea piesă respectând regulile de cântare învățate.

Să ne-ajute Dumnezeu

A Moderato **B** Muzica: I. Vorobchievici

Să ne-a - ju - te Dum - ne - zeu, Să ne a - pe - re de rău.
Dru - mul să ni-l o - cro - teas - că, Pa - ce să ne dă - ru - ias - că.

Exersează!

▷ Intonați pe grupe următorul exercițiu, exersând emisia, omogenizarea, frazarea și intonația.

▷ Intonează cântecul de mai jos, urmărind să ai o dicție bună. Exersează rostind onomatopeele, pentru o dicție bună, apoi cântă-le. Ascultă înregistrarea de pe varianta digitală a manualului și intonează piesa cu negativul.

Ciripit de păsărele

Versuri: Felicia Medeleanu

Muzica: Petre Bogdan

1. Trei sca-tii cu vo-ce bu-nă Și trei pi-ți - goi haz-ii Vor să cân-te
2. Cu ba-ghe-ta un sti-clé-te Di-ri-jea-ză-n zori de zi. Le dă to-nul
Îm-pre-u-nă: Lu, ri, la, lu, ri, li! Săr-bă-toa-re e-n vâl-cea, Tri-luri
pe-un sca-ie-te:
ve-se-le-n ză - voi. Lu, ri, la, chir, chir, tu, ra! Ci-ri-pit și cân-turi noi.

Portofoliu

Discută cu colegii despre conținutul de idei și emoții transmis de piesă. Scrie, pe o foaie A4, ce apreciezi la această lucrare.

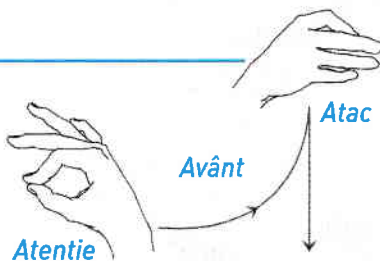
IBDIS

We know
books

GESTURI DIRIJORALE: TACTAREA MĂSURILOR, PREGĂTIREA INTRĂRII, ÎNCHIDERI DE FRAZĂ, DIFERENȚE DINAMICE, DIFERENȚE AGOGICE*

Amintește-ți!

Pentru a începe cântarea în același timp cu colegii tăi și pentru a vă sincroniza în timpul cântării, trebuie să urmărești gesturile dirijorului: la gestul de *avânt*, vei inspira; la gestul de *atac*, vei începe să cânti.

Exersează!

▶ Intonează următorul exercițiu de încălzire a corzilor vocale. Privește la dirijor pentru a te sincroniza cu ceilalți colegi, intrând în același timp, atacând și încheind în același timp frazele muzicale.

▶ Intonează exercițiul de încălzire de mai jos. Privește la dirijor pentru a respecta indicațiile privind intensitatea sunetelor: se crește de la piano la forte, apoi se revine la piano. **Dinamica** unei piese reprezintă variația de intensitate folosită în interpretarea acesteia.

▶ Intonează cântecul de mai jos. Dacă citești cele două strofe, vei vedea că prima sugerează o mișcare lentă, iar a doua strofă sugerează o mișcare vioaie. Modificările privind viteza de execuție a unei piese sunt reprezentate de **indicațiile agogice**.

Leneșul

Muzica: Alexandru Hrisanide

▶ Intonează cântecul *Leneșul* urmărind gesturile dirijorului (profesorului tău). Repetă cântecul și dirijează chiar tu.

1. Le-ne-șul la trea-bă N-a-re ni-cio gra-bă,
2. În-să la mân-ca-re Vi-ne-n-gra-ba ma-re

Doar-me și vi-sea-ză Că din zori lu-crea-ză.
și în trei cli-pi-te Mă-mă-li-ga-n-ghi-te.

Reține!

- ▶ Momentul de începere a cântării se numește *intra-re* și este compus din două părți: inspirația (la gestul de avânt executat de dirijor) și emisia (la gestul acestuia de atac).
- ▶ Momentul închiderii unei fraze muzicale se realizează prin două comenzi: prevenirea (prin ridicarea mâinii) și închiderea (prin coborârea mâinii).
- ▶ Pentru ca piesa să fie cântată în viteza dorită de dirijor, acesta va tacta o măsură înainte de momentul începerii cântării.
- ▶ Când gestică dirijorului este apropiată de corp, înseamnă că intensitatea sonoră este mică. Atunci când gesturile sale sunt ample, spre înainte, intensitatea sonoră crește.
- ▶ Când viteza de execuție a piesei crește, gesturile dirijorului devin din ce în ce mai reduse, executate din mână și din poignet**, renunțând la mișcările din antebraț.
- ▶ Pentru tempourile lente și foarte lente, dirijorul adoptă o poziție mai joasă a brațelor, cu mișcări ample.

* *agogică* – Totalitatea modificărilor de tempo (mișcare) în procesul interpretării muzicale.

** *poignet* – încheietura mâinii.

În grupe de câte 5–6 elevi, notați în caiet termenii de nuanță potriviți interpretării cântecului *Fii vesel*.

Un elev va fi dirijorul. El va tacta o măsură înainte de începerea cântării și va conduce colegii pentru a interpreta corect și expresiv cântecul.

Audiază!

▶ Audiază pe internet *Imnul Național* al României. Urmărește în timpul audierii gesturile dirijorului și respectarea regulilor de cântare corectă învățate. Intonează apoi și tu *Imnul Național* urmărind respectarea aceluiași reguli.

▶ Ascultă pe internet *Rapsodia Română nr. 1*, piesă interpretată de Orchestra Filarmonicii „George Enescu”, condusă de dirijorul Sergiu Celibidache și urmărește gesturile dirijorale ale acestuia.

Sergiu Celibidache

Știi că...?

Dirijorii folosesc de obicei brațul drept pentru a da intrarea și pentru a tacta măsura. Brațul stâng se ocupă de latura expresivă a conducerii muzicale: nuanțe, schimbări ale tempoului, accente.

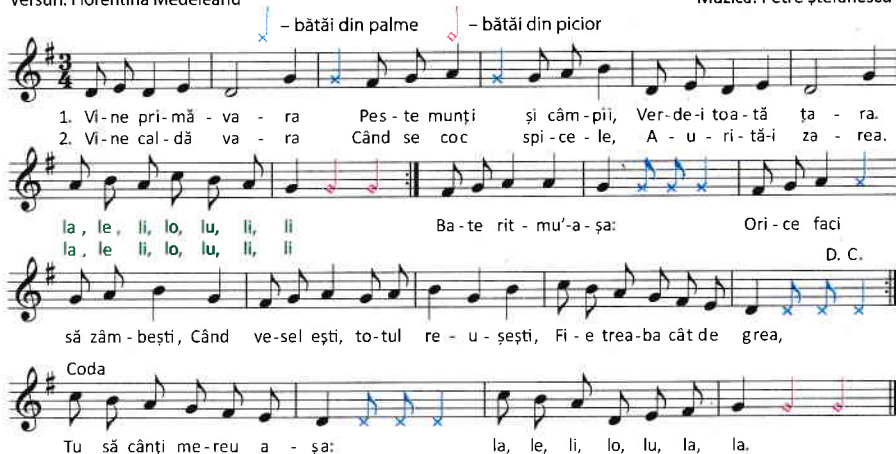
Amintește-ți din clasa a VI-a tactarea măsurilor (vezi pagina 22) și dirijează cântecul folosind gesturile prezentate la rubrica *Reține!*. Apoi dirijează *Valurile Dunării* (pagina 11) și *Ciripit de păsărele* (pagina 12) exersând gesturile învățate.

Intonează cântecul de mai jos și dirijează:

Fii vesel!

Versuri: Florentina Medeleanu

Muzica: Petre Ștefănescu

x – bătăi din palme x – bătăi din picior

1. Vi-ne pri-mă - va - ra Pes-te munți și căm-pii, Ver-de-i toa-tă ța - ra.
 2. Vi-ne cal-dă va - ra Când se coc spi-ce - le, A - u - ri - tă-i za - rea.

la, le, li, lo, lu, li, li Ba-te rit - mu'a - șa: Ori-ce faci D. C.
 la, le, li, lo, lu, li, li

să zâm-bești, Când ve-sel ești, to-tul re - u - șaști, Fi - e trea-ba cât de grea,

Coda
 Tu să cânți me-reu a - șa: la, le, li, lo, lu, la, la.

PROIECT • PLANTELE ȘI MUZICA

Experimente minuțioase au dovedit că înflorirea, creșterea, obținerea fructelor și a semințelor la plantele din sere sunt influențate de undele sonore. Muzica lui W.A. Mozart sau a lui A. Vivaldi ajută plantele să se dezvolte armonios.

1. Pune la încolțit, în două ghivece identice, același număr de semințe de plante cu flori. Folosește același tip de pământ, aceeași cantitate de apă, aceeași expunere la lumină.

2. Așază ghivecele în locuri diferite: unul în camera ta, iar celălalt în locul cel mai îndepărtat de această. Îngrijește-le în același mod până la sfârșitul anului școlar.

3. După ce îți termini temele, timp de o oră, zilnic, pune muzică de Mozart sau Vivaldi pentru planta din camera ta. Poți relua audieria înainte de culcare.

4. Compară cele două ghivece în fiecare săptămână. Notează în jurnal schimbările care apar în evoluția celor două plante și observă dacă planta „tratată” cu muzică crește mai mult. Prezintă concluziile tale la sfârșitul anului școlar.

ELEMENTE DE TEHNICĂ INSTRUMENTALĂ: EMISIE, INTONAȚIE, DIFERENȚIERI TIMBRALE ȘI DINAMICE

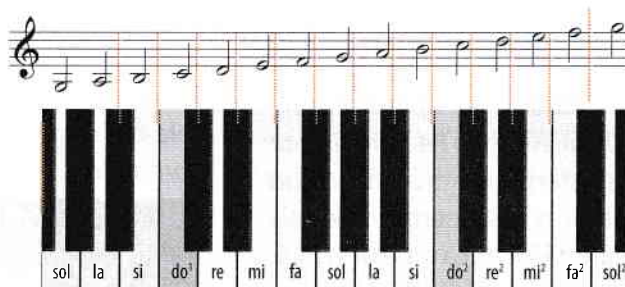
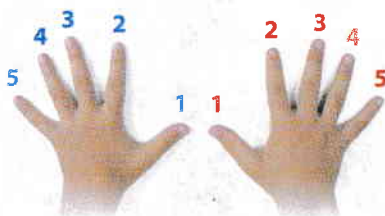
Descoperă!

Instrumente cu clape

Instrumente cu clape sunt: pianul, orga, orga electronică, clavieta etc. Toate acestea au un element comun: *claviatura*. Aceasta reprezintă totalitatea clapelor albe și negre ale instrumentului respectiv. Sunetele sunt produse prin apăsarea clapelor și urcă în înălțime de la stânga la dreapta.

Pianul este un instrument muzical la care sunetul este produs de corzi metalice fixate pe o placă de rezonanță, lovite de ciocănele acoperite cu păsă, prin intermediul unei claviaturi.

Urmărește în imaginea alăturată și pe varianta digitală filmul care îți arată cum să cânti la pian sunetele de la **do¹** la **do²**.

Mâna dreaptă

Mâna stângă

Exersează!

- Execută exercițiul gamei cu fiecare mână în parte. Apoi execută exercițiul cu ambele mâini deodată.
- Execută la un instrument cu clape piesa *Le Coucou (Cucul)*. Acompaniază-ți colegii care cântă vocal. Urmărește digitația notată cu roșu deasupra portativului pentru mâna dreaptă, și cu albastru, sub portativ, pentru mâna stângă. Respectă indicațiile de tempo și de nuanțe (intensitatea sunetelor).

Le Coucou

mf Allegretto *p* Cântec francez

8

Reține!

Pianul are două sau trei pedale care pot realiza schimbări timbrale ale sunetului emis:

- Pedala din dreapta (de susținere) permite ca sunetele să se prelungească după ce ai ridicat degetele de pe claviatură.
- Pedala din stânga (pedala de surdină) este folosită pentru ca sunetele să se audă în surdină*.
- Pedala din mijloc (sau sostenuto) îți permite să susții o notă specifică sau un grup de note, pe măsură ce continui să cânti alte note în mod normal.

* *Surdină* – Dispozitiv care se aplică unui instrument muzical pentru a-i micșora intensitatea sunetelor.